

Národohospodářské a sociálně-politické kursy v Praze 1898.

Zájem, jaký se u nás znenáhla probouzí o věci národohospodářské a sociálněpolitické, a neméně i nejasné a zmatené názory, jaké o kardinálních problémech hospodářské a sociální politiky slýchati lze i na shromážděních inteligence, přiměly mne, že jsem na podzim m. r. učinil ve výboru České společnosti národohospodářské vedle návrhů na systematičtější organisování činnosti přednáškové vůbec též návrh, aby společnost národohospodářská za příkladem úspěšných podniků podobných v cizině, za součinnosti university a po případě i České akademie uspořádala v létě nebo na podzim roku 1898 v Praze týdenní kurs národohospodářský a sociálně-politický.

Jako vzor tanuly mně na mysli národohospodářské a sociálněpolitické feriální kursy v Berlíně r. 1895, jimž jsem v druhém, zajímavějším týdnu byl přítomen a o nichž jsem v »Naši Době« III. ročník str. 97. obšírněji referoval.

Chci dnes vyložit stručně i širší veřejnosti podstatu celého projektu a vzbudit o věci diskusi, z níž by lze bylo seznati, je-li projekt tento i u nás života schopen čili nic.

Kursy ty měly by dle mého návrhu pořádaný býti o thematech následujících:

1. věda národohospodářská vůbec, aspoň pokud se jejích základů týče (hodnota, kapitál, vlastnictví, soutěž, dělba práce, peníze, úvěr, cena, renta atd.);

2. otázka zemědělská (vývoj agrárního zřízení, emancipace stavu selského, příčiny a povaha nynější krise zemědělské, úpadek cen, zadlužení půdy, selské právo dědické, kmenové statky, velkostatky a malé rolnictvo, odlidňování venkova tahem do měst a vystěhovalctvím zahraničním);

3. otázka živnostenská (vývoj průmyslové výroby od domácnostní píše přes stolářství a řemeslo k továrně a domácímu průmyslu, právní úprava průmyslové výroby, soutěž malé výroby

s velkou, krise řemesla a prostředky reformní, kartely);

4. politika tržební a dopravní (vývoj tržební politiky, obchodní smlouvy, cla, dopravní prostředky);

5. věda finanční (hospodářství státu, zemi atd., rozpočet a jeho význam hospodářský i státoprávní, vývoj financí veřejných, příjmy výrobní, daně a poplatky);

6. sociální otázka (dělnické zákonodárství ochranné, sociální pojišťování, sociální úkoly státu a obcí, chudinství).

Rozumí se, jak že by lze bylo stanovití po případě i jiné vhodné předměty, tak že bude věci přednášejících, aby v jednotlivých oborech teprve sami vypracovali podrobný program jak vzhledem k obecnstvu, tak vzhledem k času, který bude k dispozici.

O každém z uvedených 6 oborů přednášeno by bylo po 6 dní určitou hodinu denně, takže by všechny kursy zabraly celý týden denně po 6 hodinách (na př. od 8 do 12 hod. dop. a od 3 do 5 hod. odpo. s akademickými přestávkami čtvrt hodinovými).

Každý večer konaly by se o jednotlivých oborech diskuse, při nichž zodpovídali by docenti dotazy od posluchačů ústně učiněné nebo písemně do listovní schránky vložené.

Přednášečů způsobilých nebylo by nedostatek; museli by ovšem býti vybráni tak, aby již sama jména jejich byla účastníkům kursů zárukou, že podány jim budou výklady opravdu cenné. V první řadě by o součinnost a o výběr i dalších přednášečů musili býti požádáni profesori dotčených stolic na universitě.

Místnost přednášek: některá z větších přednáškových sálů universitních (i toto vnější spojení s universitou by dodávalo kursům rázu povznesenějšího).

Doba kursů: období svatojanské či svatováclavské, kdy již i jinak mnoho venkovského obyvatelstva přichází do Prahy. Poněvadž v roce 1898 bude se v Praze konati výstava architektury a inženýrství, nečinilo by vzhledem k možnosti četné návštěvy ani stanovení některé jiné doby k pořádání kursů valně obtíží.

Kursy byly by přístupny mužům i ženám, z Prahy i mimo Prahu. V první řadě byly by určeny pro úředníky samosprávných sborů (úřednictvo státní vůbec u nás sotva by se asi účastnilo, ač na př. v Německu tvoří úředníci velmi značný kontingent návštěvnictva všech podobných podniků), dále pro učitele škol obecných, měšťanských, pokračovacích a odborných, úředníky záložen a spořitelny, úředníky komerční i technické z továren a j. velkopodniků, pro inteligentní obchodníky, živnostníky, dělníky atd. Lze očekávati, že peněžní ústavy, školní a okresní výbory úřednictvu a učitelstvu svému návštěvu kursů udělením dovolené a cestovních podpor by usnadnily.

Vstupného platilo by se do veškerých kursů 5 zl., do jednotlivých kursů (6 hodin) 1 zl., tak že by každému bylo volno, vybrati si kursy, jež by chtěl navštěvovati, — výhoda zejm. pro ony místní interesenty, jimž by povolání jejich nedovolovalo, veškerých přednášek se účastniti.

Před počatím kursů rozeslaly by se přihlášeným posluchačům tištěné náčrty myšlenkového chodu přednášek, po případě s tabulkami statistickými, diagramy, udáním literatury a pod. a mohly by později celé přednášky levně býti tiskem rozšířeny. Poněvadž by asi navržené mírné vstupné nedostačovalo ku krytí veškerých výdajů, neobešel by se podnik bez podpory jiných činitelů (v první řadě České Akademie).

Na tom, jaký interes projeví k tomuto projektu obecnstvo naše, bude záviseti, přikročí-li se vůbec k jeho uskutečnění. Napsal jsem již v uvedeném referátě o kursech v Berlíně 1895: »na kursy berlínské vyslaly četné obce — i malá městečka — své úředníky a učitele, akademie a gymnasia své professory, továrníci, obchodníci, vysocí úředníci i důstojníci neváhali posaditi se do školních lavic — u nás bychom toho nedovedli?« A kdybychom i z těchto kategorií obyvatelstva u nás tu či onu musili nechatí mimo rozpočet, kdybychom místo 791 účastníků berlínských (kursy v Berlíně nebyly první ani jediné) získali pro naše kursy jen 100 účastníků českých — jaké by z nich byly v našem národě prospěchy pro správnější pojmání problémů hospodářských i sociálních! Dr. Josef Gruber.